

Zamek Piastowski - (nie)znana historia

Miasto
Kultura

04.07.2025 g. 09:18

Kiedy w Opolu wspomina się o Zamku Piastowskim, oczy każdego mieszkańca zwracają się w stronę Wieży Piastowskiej, która jest jedynym fragmentem budowli pozostałym do dnia dzisiejszego. Dla wielu Zamek Piastowski jest symbolem utraconego dziedzictwa historii i nadal budzi fascynację wśród zwykłych mieszkańców jak i wśród badaczy.

Dla obrony i obserwacji

Początki zamku w Opolu wiążą się z dynastią Piastów śląskich. Wzniesiony w XIII wieku, miał stanowić warowną rezydencję książęcą. Był elementem systemu obronnego i politycznego grodu opolskiego. Zamek usytuowano na wyspie rzecznej, co dodatkowo zwiększało jego walory obronne. Szczyt świetności zamku przypada na czasy Bolka I i Bolka II opolskiego, kiedy to przekształcono go w reprezentacyjny kompleks rezydencjalny. Znajdowały się w nim m.in. sale audiencyjne, kaplica oraz pomieszczenia mieszkalne dla księcia i jego dworu. Wieża Piastowska była najwyższym punktem zamku – pełniła funkcje obronne i obserwacyjne.

Pozůstatky zámku opolského.

Burzliwe koleje losu

Zamek był rezydencją rodu Piastów przez kolejne stulecia. Ostatnim władcą rodu, który mieszkał w opolskiej posiadłości, był Jan II, zwany Dobrym, który rządy objął po śmierci ojca i najstarszego brata. W 1532 roku zmarł bezpotomnie, a zamek przeszedł w posiadanie króla Czech, Ferdynanda. Habsburgowie nie przykładali dużej wagi do zamku na Opolszczyźnie, traktując go jako przedmiot zastawów i przetargów. W połowie XVI wieku księżna Izabela Jagiellonka otrzymała księstwo opolsko-raciborskie jako zastaw. Planowała zamieszkać w Zamku Piastowskim, jednak stan budowli już na to nie pozwalał. W XVII wieku wskutek oblężeń i wielkiego pożaru w 1615 roku, zamek popadł w ruinę. Legendy głoszą, że w 1655 roku król Jan II Kazimierz Waza szukał w zamku schronienia przed potopem szwedzkim – budowla w tym czasie nie nadawała się już do zamieszkania. Najistotniejszą datą w całej opisywanej historii jest rok 1739. Wtedy to w trakcie pożaru Zamek Piastowski ulegał wypaleniu.

Odbudowa i zmiana funkcji zamku

Na odbudowę trzeba było czekać aż do początku XIX wieku. Stało się to w czasach pruskich, kiedy w 1816 roku Opole zostało stolicą rejencji opolskiej. Wówczas postanowiono przekształcić dawną rezydencję książęcą w kompleks biurowy. Otoczenie zamku również uległo zmianie – utworzono park, który od 1893 roku był dostępny dla mieszkańców.

W 1928 roku podjęto decyzję o rozbiórce większości budynków zamkowych. Oficjalnym powodem miał być zły stan techniczny obiektu. Do dziś jednak wśród historyków i mieszkańców krążą różne wersje wydarzeń i przypuszczenia o rzeczywistych motywach rozbiórki. Choć Zamek Piastowski w Opolu w dużej mierze przestał istnieć, jego historia bynajmniej nie zniknęła pod gruzami. W ciągu ostatnich dekad nastąpił intensywny rozwój badań archeologicznych i historycznych, które rzuciły nowe światło na jego dzieje.

Najnowsze badania

W XIX wieku adaptacja zamku została przeprowadzona bez uprzednich badań konserwatorskich. Co więcej, rozbiórka większości zabudowań zamkowych w latach 1928–1931 została zrealizowana bez jakiegokolwiek dokumentacji archeologicznej. Przełom nastąpił w XXI wieku, kiedy wzrosło zainteresowanie historią lokalną i zaczęto patrzeć na przeszłość zamku nie tylko przez pryzmat legend, ale również nauki. W 2011 roku rozpoczęto badania architektoniczne Wieży Piastowskiej. Analiza pozwoliła wyodrębnić wiele faz budowlanych, sięgających czasów gotyckich aż po współczesność. Spektakularne okazały się badania archeologiczne prowadzone od 2017 roku. Kierowane przez dr. Krzysztofa Spychałę wykopaliska przyniosły szereg odkryć, które całkowicie zmieniły nasze wyobrażenie o wyglądzie i funkcjonowaniu zamku. Współczesne badania nad Zamkiem Piastowskim to efekt pracy wielu osób i

instytucji, wśród których należy wymienić Instytut Śląski w Opolu, który zrealizował cyfrową rekonstrukcję zamku w technologii 3D.

Multimedialna wystawa

Obecnie w Wieży Piastowskiej funkcjonuje multimedialna ekspozycja poświęcona dziejom Opoli i samemu zamkowi, a ze szczytu rozciąga się widok na panoramę miasta. Dzięki badaniom naukowym i pracy pasjonatów, dawna siedziba Piastów odzyskuje swoje miejsce w świadomości mieszkańców i turystów. Choć zamek fizycznie niemal nie istnieje, jego duch żyje nadal – w nauce, kulturze i zbiorowej pamięci.

Magdalena Cyprys

Zdjęcia i ryciny z zasobów Muzeum Śląska Opolskiego

Źródła:

R. Sękowski, Opole. Rozwój przestrzenny miasta do końca XVII wieku

W. Korta, Historia Śląska do 1763 roku

U. Zajączkowska, Zamek Piastowski w Opolu

Dane kontaktowe
Urząd Miasta Opola

ul. Rynek 1A

45-015 Opole

77 45 11 800

urząd [at] um.opole.pl

www.opole.pl

Lokalizacja

Tagi

Zamek Piastowski